

Tsimbalyuk [4; 120], she asserts the need for the application of different levels of technology, which is caused by the purpose, tasks and scale of those social changes that technological activity was aimed at stimulating.

The purpose of the article is to determine the features of managing special events and event technologies in the process of their introduction in the socio-cultural sphere.

Key words: socio-cultural activity, event technologies, innovations, special events, management of socio-cultural events, cultural leisure activity.

Надійшла до редакції 2.11.2022 р.

УДК 327(477:061.1)

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ОРГАНІЗАЦІЇ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПРОЄКТІВ

Тормахова Анастасія Миколаївна – кандидат філософських наук,

доцент, Київський національний університет

ім. Т. Шевченка, м. Київ

<https://orcid.org/0000-0001-7178-850X>

DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi43.584>

tormakhova@ukr.net

Окреслюється роль міжнародного співробітництва у організації та проведенні сучасних українських проєктів. Сфера соціокультурного проектування є такою, що за своїми сутнісними характеристиками передбачає кооперацію між представниками різних інституцій. Співпраця дозволяє ефективно використовувати наявні ресурси, сприяти просуванню культурно-мистецького продукту серед цільової аудиторії. Чимало ініціатив реалізовано шляхом презентації робіт українських митців (художників, режисерів, музикантів) в закордонному просторі. Поточний напрям реалізації проєктної діяльності розвивається у зв'язку зі зміною місця проведення івентів, організацією закордонних проєктів за участю українських діячів та формуванням онлайн-ініціатив, спрямованих на створення культурного «фронту» спротиву. Грантова підтримка фінансування проєктної діяльності та впровадження співпраці з закордонними інституціями є запорукою подальшого розвитку української культурно-мистецької сфери за часів війни, що, водночас стає підґрунтям для її виходу на європейський та світовий ринок.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, культурні проєкти, ЄС, Україна, митці, війна, інституції.

Постановка проблеми. Сучасна культура може бути охарактеризована як така, що перебуває в процесі постійних трансформацій. Чисельні виклики, що постали перед людством (пандемія COVID-2019, повномасштабна війна в Україні), змусили шукати шляхи до співпраці та підтримки різних секторів креативної та культурної економіки України. Саме за рахунок включення вітчизняних представників культурної сфери у різноманітні міжнародні ініціативи вдається оминати важкого кризового стану, викликаного відсутністю належного державного фінансування. Впровадження міжнародних проєктів стає унікальною можливістю, покликаною привертати увагу до подій в Україні та закликати європейську спільноту підтримувати боротьбу за свободу. Доцільно розглянути, які саме проєкти були реалізовані в соціокультурній сфері за участю міжнародних організацій від початку повномасштабного російського вторгнення в Україну в 2022 р. та визначити перспективи їх подальшого розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Різні форми міжнародного співробітництва, наявні у сфері культури та мистецтва, здобули певного висвітлення у сучасному науковому дискурсі. В статті О. Каракоз [2] представлено різні виміри співпраці України у книговидавничій сфері. Питання залученості українських діячів та культурних інституцій до програм ЮНЕСКО досліджувалось у публікації О. Моцик [3]. Досвід міжнародних мережових структур у контексті практик обміну культурними ресурсами виявляється в дослідженні В. Панченко та Д. Живоглядової [4]. Особливості трансформації музичної індустрії України за часів війни окреслюється в статті К. Федосенко [6]. Деякі аспекти, пов'язані з реалізацією поточних проєктів, представлено на сайтах закордонних інституцій, в яких вони проходили [1, 5].

Мета статті – дослідити роль міжнародного співробітництва в організації сучасних українських культурно-мистецьких проєктів.

Виклад основного матеріалу. Сфера соціокультурного проектування є такою, що за своїми сутнісними характеристиками передбачає кооперацію між представниками різних інституцій. Співпраця дозволяє ефективно використовувати наявні ресурси, сприяти просуванню культурно-мистецького продукту серед цільової аудиторії. Залучення фахівців з організацій, які мають дотичні інтереси, дозволяє розширювати локальні межі проєктної сфери та виходити на міжнародний рівень. Причому доволі високу результативність має мережева взаємодія. У разі формування культурного продукту, до створення якого долучаються різні учасники, відбувається можливість освоювати нові ресурси. «Актуалізується створення платформ не тільки для обміну досвідом акторів зі спеціалізованою компетентністю, зокрема досвідом

співробітництва у вигляді обміну виступами творчих колективів, музейними експозиціями та ін., але й представників з різних інституціональних сфер» [4; 32].

Досвід співробітництва із закордонними організаціями ефективно впроваджувався в українській соціокультурній галузі. Зокрема участь України в програмній діяльності ЮНЕСКО надавала доступ до інтелектуального потенціалу організації, змогу використовувати певні ресурси, можливість «вітчизняним фахівцям у галузі освіти, науки, культури та інформації брати участь у міжнародних заходах, отримувати стипендії, гранти, устаткування, науково-технічну інформацію, консультативну допомогу» [3; 189]. Даний тип співробітництва є вкрай важливим для вітчизняної гуманітарної сфери. Проте від початку повномасштабної війни в Україні кооперація з різними міжнародними інституціями стала реалізовуватись фактично у всіх проєктах, що спричинено рядом факторів. Чимало фахівців із різних культурно-мистецьких інституцій опинилось за межами країни. Ряд із них були змушені змінити характер діяльності, натомість інші продовжили свою роботу в раніше обраній культурній сфері. Водночас багато спеціалістів залишились у країні та долучились до різних грантових програм, що дозволили підтримати економіку культури. Внаслідок цього усі великі українські проєктні ініціативи, що реалізуються упродовж впровадження воєнного стану, здійснюються завдяки співпраці із іноземними інституціями.

Серед проєктів, організованих за посередництва різних міжнародних організацій, можна виділити ті, що проведені в Україні та ті, що проходять за її межами. Як правило, ті, які реалізуються в українських містах, мали адаптуватись до сучасних реалій (змінити локацію) та нерідко перейшли в онлайн формат. Це можна помітити на прикладі концертних заходів. «Стали впроваджуватись заходи, в яких комбінувались офлайн та онлайн-виступи. Виникла практика використання задля концертної діяльності таких локацій, як метрополітен, що внаслідок своїх характеристик має підвищений рівень безпеки у разі загрози артилерійських обстрілів та ракетних ударів» [6; 153].

Одним із проєктів, який потребував кооперації представників різних українських інституцій та європейської спільноти, стала комунікаційна кампанія «Разом ми – Європа». Дана кампанія поєднала чимало культурних та мистецьких подій, спрямованих на інформування українців про підтримку Європейського Союзу. Низка заходів стартувала наприкінці літа 2022 р. та охопила мобільну виставку українських художниць-ілюстраторок, що пройшла під Аркою Свободи українського народу. В даних роботах авторки демонстрували власне бачення боротьби українців, специфіки взаємодії з різними країнами ЄС. Міжнародне співробітництво в даному випадку виступає у ролі складного системного об'єкту, що сприяє розвитку та розповсюдженню «національної культури та водночас є визначальним чинником прогресу світової книжності та феноменом інтернаціональної культури» [2; 78].

Великий закордонний тричастинний проєкт «Imagine Ukraine – Art as a Critical Attitude» організовано завдяки співпраці таких інституцій, як PinchukArtCentre, М НКА (Антверпен, Бельгія), центру образотворчого мистецтва Bozar (Брюссель, Бельгія). Цей проєкт ініційовано задля організації культурного фронту на підтримку України. Перша його частина проходила у бельгійському центрі М НКА, де було виставлено художні роботи та відеоарт українських митців (С. Братков, Д. Чичкан, М. Кадан, А. Кахідзе, Я. Малашук, Р. Хімей, А. Рачинський та ін.). Їх завданням було показати арт-сцену як певний критичний інструмент. Друга частина («маленькі та великі історії») реалізовувалась у Bozar, де крізь призму робіт українських художників демонструвалась напруженість між грандіозними наративами і анекдотичними моментами життя, в яких митці хотіли показати парадоксальність різних сфер людського існування. Вже третя частина «Художник як свідок» проходила перед будівлею Європейського Парламенту. Роботи митців висвітлювали події майдану, складність історії територій, анексованих Росією та інші питання, що стосуються сучасного життя українців.

Ряд проєктів реалізовано у литовському м. Каунас. У двох найбільших музейних установах, розташованих у центральній його частині, ініційовано експозиції, що виступають мистецькою рефлексією на події в Україні. Зокрема, в Національному художньому музеї ім. М. Чюрльоніса, що є одним із найбільш старих у Литві, було виставлено нову колекцію «Slava Ukraini» з підзаголовком «Коли ми не знаємо, що робити, ми робимо те, що вміємо найкраще». В ній виставлено плакати, створені литовськими митцями на підтримку України. Всі вони були розфарбовані у кольори українського прапора та містили ряд актуальних гасел: «Слава Україні! Героям слава!», «Solidarity», «Strong people of Ukraine», «Putin, we've told you were to go», «Make borsch, not war» та ін. Зважаючи на те, що в музеї наявні різні за часовими межами, стилями та характером роботи – даний проєкт не лише гармонійно доповнив експозицію музею, а й став ознакою підтримки українського народу.

Військовий музей Вітовта Великого розмістив ще більш інформаційно змістовне зібрання. В 2022 р. організовано спільний проєкт під назвою «За волю України!», експонати якої були привезені з України та США. Ця виставка розпочала свою роботу 22 вересня і поєднала 250 унікальних експонатів, які ілюстрували українську військову атрибутику 1914-1923 років. Унікальність зібрання полягає в тому, що

вперше скомпоновано об'єкти з різних музеїв, архівів та бібліотек України та США, де вони були представлені в одиничних екземплярах. Натомість у литовському музеї ці роботи постали як частина єдиної історії України у боротьбі за незалежність. Цей музейний проєкт став першим, в якому Україна постала як кандидат в ЄС.

Виставка «За волю України!» є блискучим прикладом міжнародного співробітництва в культурній сфері, до того ж наочно дозволяє продемонструвати сталість прагнення українського народу до свободи. До уваги глядачів представлено унікальну форму різного роду військ початку XX століття, українські стяги тощо. Глобальна мета проєкту пов'язана з вшануванням Збройних Сил України, які успадковують прагнення та боротьбу своїх предків у часи Визвольної війни 1917-1921 років.

Частиною експозиції Військового музею Вітовта Великого стало ілюстроване висвітлення історії однострою Січових стрільців України, УНР, ЗУНР, за часів правління гетьмана України П. Скоропадського та Директорії УНР. Ряд експонатів перебувало у Національному музеї історії України часів Другої світової війни в Києві, але після російського вторгнення усі музейні цінності були евакуйовані. Вибір Литви став доволі очевидним, адже саме вона стала «Культурною столицею Європи» в 2022 р. Серед експонатів були представлені ті, що зберігались у Львівському історичному музеї, Чернівецькому обласному краєзнавчому музеї, Музеї Шереметьєвих, а також у інституціях США – Український Музей і Бібліотека у Стемфордї, Український Національний Музей у Чикаго, Український Музей у Нью-Йорку, Українська Вільна Академія Наук у США, Український історичний та освітній центр [1].

Різні проєкти були впроваджені командою фестивалю Docudays UA за підтримки Європейського Союзу. Docudays UA – це щорічний Міжнародний фестиваль документального кіно про права людини. Зазвичай він проходив наприкінці березня, а після його завершення здійснювався показ найкращих кінозразків до жовтня. У зв'язку з російським вторгненням проведення XIX фестивалю відтерміновано. Проте ініціативна група організаторів фестивалю натомість спроектувала та провела чимало заходів, що дозволили популяризувати українську культуру та мистецтво. Одним із них стало формування об'єднаної бази відео та аудіоматеріалів щодо війни в Україні. Внаслідок цієї ініціативи, впровадженої командою фестивалю, сформовано план щодо упорядкування воєнної хроніки. Причому вона охоплювала не лише свідчення безпосередніх дій військових угруповань, а й евакуацію чи досвід перебування у бомбосховищах. Усі дані збирались у цифровому форматі та зберігались. Можливість реалізувати цей проєкт виникла завдяки програмі «House of Europe». Власне об'єднання «House of Europe» виступає своєрідним медіатором між різними грантовими програмами Європейського союзу та вітчизняними інституціями й індивідуальними суб'єктами. Вони підтримують творчий обмін українських діячів сфери культури, креативного сектору, медіа, освітян, медиків тощо. Фінансування спрямоване на підтримку можливостей стажуватись, здійснювати навчальні подорожі тощо, отримувати грантову підтримку. «Міжнародне співробітництво стає простором і способом сприяння сталому розвитку солідарних, взаємозалежних спільнот, створюється найскладніша система організації спільних дій, на чолі якої стоять глобальні міжнародні інституції та мережеві структури» [4; 29].

Наступна ініціатива, здійснена командою Docudays UA, стосувалась організації показу української кінопродукції закордоном. Зокрема в червні 2022 р. на фестивалі Sheffield DocFest представлено програму «Пароль: паляниця». Міжнародна підтримка здійснювалась Британською радою. Також брали участь у проведенні заходу представники Українського інституту – генеральний директор В. Шейко та креативна директорка Т. Філевська. На фестивалі представлено фільми різних українських режисерів. Це й «Плай» (реж. Є. Джішіашвілі), «Між небом та горами» (реж. Д. Грешко), «Привоз» (реж. Є. Нейман), «Нескінченність за Флоріаном» (реж. Олексій Радінський), «Терикони» (реж. Т. Томенко). Надзвичайно важливим став показ короткометражки А. Бондаренка та М. Клочка «Мир та спокій», знята упродовж перших двох тижнів повномасштабної війни. Подібна міжнародна співпраця виявляє нові шляхи для розвитку мистецької та культурної співдії.

Фестиваль високого мистецтва Bouquet Kyiv Stage, який традиційно проходив влітку в центрі Києва, вперше пройшов в 2022 р. в Оксфордї. Завдяки співпраці Британської Ради та Українського інституту український проєкт відкрив Ukrainian Culture Weeks 2022. Ця ініціатива була впроваджена завдяки співпраці Cherwell College Oxford, Oxford University Ukrainian Society та культурним центром «Дом Майстер Клас». На фестивалі презентовано музику класиків та сучасних українських композиторів: В. Сильвестрова, В. Польової, Г. Кузіної-Рождественської. Програма включала також виставку «Війна» фотографа-документаліста О. Гяделова, що містила фото-свідчення зі зруйнованих українських міст, музично-візуальний перформанс «Триб'ют до творчості М. Примаченко» та музичний перформанс «Face the Future» Ф. Возіанова.

Окрім вищезгаданих, можна виділити й ряд інших, організованих ще до початку військових дій в Україні, проте згодом вони змінили свій формат, а їх концепт було трансформовано. Зокрема саме такий досвід мали організатори виставки «Unfolding Landscapes-Art Exhibition», в якій представлено роботи 42 українських художників, серед яких такі відомі митці, як О. Голосій, В. Кохан, О. Кондаков, А. Криволап, Ю. Пікуль та ін. Робота виставки розпочалась ще 29 січня в арт-центрі «Silkeborg Bad» м. Сількеборг (Данія) і мала тривати до початку травня. Внаслідок того, що чимало українських творців змінили місце перебування чи взагалі залишилися без домівок, виникла проблема з поверненням робіт в Україну. Організаторами ухвалено рішення про переміщення виставки в іншу європейську локацію. Ініціатором проведення виставки виступив українсько-датський художник С. Святченко, який є представником арт-руху «нова хвиля». Кураторками стали представниці двох країн – Н. Маценко (Україна) та Ф. Доулінг (Великобританія). В інтерв'ю, проведеному з ними, Н. Маценко вказувала на ті завдання, що ставлять перед собою, демонструючи мистецькі полотна: «Цією виставкою ми хочемо показати розмаїття українського пейзажу як у буквальному, так і в соціокультурному сенсі, а також масштаби його бачення українськими митцями різних поколінь. Зараз, в умовах жорстокої повномасштабної війни, для кожного українця пейзаж – це не просто оточення чи краєвид за вікном, це частинка серця» [5]. До середини вересня 2022 р. Королівський музей мистецтва та історії в Брюсселі погодився прийняти у себе виставку. Таким чином у роботі проєкту взяли участь різні інституції, а зі «стандартного» одноразового він перетворився на циклічний. Важливим є значення подібних ініціатив, що починають виконувати роль «культурних дипломатів».

Висновки та перспективи подальших досліджень. Реалізація сучасних культурно-мистецьких проєктів потребує залучення практики міжнародного співробітництва. Чимало ініціатив реалізовано шляхом презентації робіт українських митців (художників, режисерів, музикантів) у закордонному просторі. Кооперація між різноманітними інституціями дозволяє розвивати вітчизняну сферу соціокультурного проєктування та визначати нові цілі й перспективи її подальшого просування. Поточний напрям реалізації проєктної діяльності розвивається у зв'язку зі зміною місця проведення івентів (Bouquet Kyiv Stage, програма «Пароль: паляниця» від Docudays UA), організацією закордонних проєктів за участю українських діячів («Разом ми – Європа», «За волю України!», «Imagine Ukraine – Art as a Critical Attitude», «Slava Ukraini») та формуванням онлайн-ініціатив, що спрямовані на створення культурного «фронту» супротиву. Грантова підтримка фінансування проєктної діяльності та впровадження співпраці із закордонними інституціями виступає запорукою подальшого розвитку української культурно-мистецької сфери за часів війни, що, водночас стає підґрунтям для її виходу на європейський та світовий ринок.

Список використаної літератури:

1. «За Волю України!» у Литві. URL: https://warmuseum.kyiv.ua/_all-news-images/?id=68&news_year=2022 (дата звернення: 12.10.2022).
2. Каракоз О. О. Міжнародне співробітництво України у книговидавничій галузі. *Культура і мистецтво у сучасному світі*, 2020. № 21. С.69–80.
3. Моцик О. Міжнародна співпраця України з ЮНЕСКО в гуманітарній сфері. *Вісник Львів. нац. ун-ту. Серія філос.-політолог. студії*, 2019. Вип. 24, С. 184–190.
4. Панченко В., Живоглядова Д. Сучасні практики обміну культурними ресурсами: досвід міжнародних мережових структур. *Наук. зап. НаУКМА. Історія і теорія культури*. 2021. Т. 4. С. 28–34.
5. Талан-Шевченко Л. Unfolding Landscapes - Landscape and Poetics in Contemporary Ukrainian Art at the Art & History Museum in Brussels. URL: <http://royaldesign.ua/ru/unfolding-landscapes-landscape-and-poetics-in-contemporary-ukrainian-art.bXht2/> (дата звернення: 20.10.2022).
6. Федосенко К. Музична індустрія України за часів війни. *Вісник МДУ. Серія: Філософія. Культурологія. Соціологія*, 2022. Вип. 22. С.149–155.

References

1. «Za Voliu Ukrainy!» u Lytvi. URL: https://warmuseum.kyiv.ua/_all-news-images/?id=68&news_year=2022 (data zvernennia: 12.10.2022).
2. Karakoz O. O. Mizhnarodne spivrobitnytstvo Ukrainy u knyhovydavnychii haluzi. *Kultura i mystetstvo u suchasnomu sviti*, 2020. № 21. S.69–80.
3. Motsyk O. Mizhnarodna spivpratsia Ukrainy z YuNESKO v humanitarnii sferi. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filos.-politolog. Studii*, 2019. Vypusk 24, S. 184–190.
4. Panchenko V., Zhyvohliadova D. Suchasni praktyky obminu kulturnymy resursamy: dosvid mizhnarodnykh merezhevykh struktur. *Naukovi zapysky NaUKMA. Istoriia i teoriia kultury*. 2021. Tom 4. S. 28–34.
5. Talan-Shevchenko L. Unfolding Landscapes - Landscape and Poetics in Contemporary Ukrainian Art at the Art & History Museum in Brussels. URL: <http://royaldesign.ua/ru/unfolding-landscapes-landscape-and-poetics-in-contemporary-ukrainian-art.bXht2/> (data zvernennia: 20.10.2022).

6. Fedosenko K. Muzychna industriia Ukrainy za chasiv viiny. *Visnyk MDU. Serii: Filosofiia. Kulturolohiia. Sotsiologiia*, 2022. Vyp. 22. S.149-155.

THE ROLE OF INTERNATIONAL COOPERATION IN THE ORGANIZATION OF MODERN UKRAINIAN PROJECTS

Tormakhova Anastasiia – Ph.D, Associate Professor,
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

The article outlines the role of international cooperation in the organization and implementation of modern Ukrainian projects. The sphere of socio-cultural design is such that, according to its essential characteristics, it involves cooperation between representatives of various institutions. Cooperation makes it possible to effectively use available resources, to promote cultural and artistic product among the target audience. Many initiatives were implemented by presenting the works of Ukrainian artists (artists, directors, musicians) abroad. The current direction of the implementation of project activities is developing in connection with the change of the venue of events, the organization of foreign projects with the participation of Ukrainian figures and the formation of online initiatives aimed at creating a cultural «front» of resistance. Grant support for the financing of project activities and the implementation of cooperation with foreign institutions serves as a guarantee for the further development of the Ukrainian cultural and artistic sphere during the war, which, at the same time, becomes the basis for its entry into the European and world markets.

Key words: international cooperation, cultural projects, EU, Ukraine, artists, war, institutions.

UDC 327(477:061.1)

THE ROLE OF INTERNATIONAL COOPERATION IN THE ORGANIZATION OF MODERN UKRAINIAN PROJECTS

Tormakhova Anastasiia – Ph.D, Associate Professor,
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

The aim to investigate the role of international cooperation in the organization of modern Ukrainian cultural and artistic projects.

Research methodology. Six major publications on the subject (scientific journals and sites) have been reviewed. The obtained information was used to understand the role of international cooperation in socio-cultural sphere.

Results. The implementation of modern cultural and artistic projects requires the involvement of the practice of international cooperation. Many initiatives were implemented by presenting the works of Ukrainian artists (artists, directors, musicians) abroad. Cooperation between various institutions allows developing the domestic sphere of socio-cultural design and defining new goals and prospects for its further advancement. The current direction of the implementation of project activities is developing in connection with the change of venue of events (Bouquet Kyiv Stage, the program «Password: Plyanytsia» from Docudays UA), the organization of foreign projects with the participation of Ukrainian figures («Together we are Europe», «For the Will of Ukraine!», «Imagine Ukraine – Art as a Critical Attitude», «Slava Ukraini») and the formation of online initiatives aimed at creating a cultural «front» of resistance.

Novelty. Grant support for the financing of project activities and the implementation of cooperation with foreign institutions serves as a guarantee for the further development of the Ukrainian cultural and artistic sphere during the war, which, at the same time, becomes the basis for its entry into the European and world markets.

The practical significance. The results of this study may be important for organization of projects and the study of promising industries in the socio-cultural sphere.

Key words: international cooperation, cultural projects, EU, Ukraine, artists, war, institutions.

Надійшла до редакції 24.10.2022 р.

УДК 389.47.2

МУЗЕЙ У СУЧАСНОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

Шумарова Марина – здобувачка вищої освіти магістерського ступеня спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»,
<https://orcid.org/0000-0001-9738-7763>

DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi43.585>
marynashum777@gmail.com

Виткалов Сергій – доктор культурології, професор, професор кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства, Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
<https://orcid.org/0000-0001-5345-1364>
sergiy_vsv@ukr.net

Аналізується практика організації музейної сфери в Україні та європейському культурному просторі; наголошується на найбільш яскравих формах проведення музейної діяльності, спрямованої на різні соціально-демографічні групи населення; досліджується специфіка використання різноманітних Інтернет-технологій у цій